

БОЖА ІСКРА

№ 2 (31) Лютий 2015 року

ВИДАЄТЬСЯ ЗА БЛАГОСЛОВЕННЯМ БЛАЖЕННІШОГО ОНУФРІЯ,
МИТРОПОЛИТА КІЇВСЬКОГО І ВСІЄЇ УКРАЇНИ

Великий піст є найважливішим і найдавнішим з усіх багатоденних постів. Він нагадує нам про сорокаденний піст Спасителя у пустелі; він же вводить нас у Страсний тиждень, а потім - до радості свята свят - Світлого Христового Воскресіння.

Св. Великий піст - час молитви і покаяння, коли кожен з нас повинен виблагати у Господа відпущення своїх гріхів (говінням і сповіддю) і достойно причаститися св. Христових тайн, згідно з заповіддю Христовою (Див.: Ін 6, 53-56).

Ще у Старому Завіті Господь повелів синам Ізраїлевим **щороку** давати **десятину** (тобто десятю частину) з усього, що вони придбали, і, роблячи так, вони мали благословення в усіх ділах своїх.

Знаючи це, **св. апостоли** установили і для нашої користі десятю частину року, тобто **час Великого посту** (св. Чотиридесятниця), присвячувати Богові, щоб і ми благословенні були в усіх ділах наших, щорічно очищаючи себе від гріхів своїх, вчинених протягом цілого року.

Таким чином, Великий піст - **св. Чотиридесятниця** - є Богом визначена **десятина** кожного року (за приблизним підрахунком 36 днів, не рахуючи недільних днів), яку ми, залишаючи на цей час життєві розваги й усілякі веселощі, присвячуємо переважно служінню Богу - **на спасіння своєї душі**.

Великий піст має три підготовчі тижні.

Перший підготовчий тиждень до Великого посту називається **Тижнем митаря і фарисея**. На літургії у цю неділю читається притча з Євангелія про митаря і фарисея, з метою показати, що тільки слізна молитва і смирення, як у митаря, а не перелік своїх чеснот, як у фарисея, можуть здобути нам милосердя Боже. З цієї неділі до п'ятої неділі Великого посту за всенічною після читання Євангелія співається покаянна молитва: "Покаяння двері відкрий мені, Життєдавче..."

ВЕЛИКИЙ ПІСТ

Другий підготовчий тиждень до Великого посту називається **Тижнем про блудного сина**. У зворушливій притчі про блудного сина, яку ми чуємо на літургії у Євангельському читанні, св. Церква навчає нас надіятися на милосердя Боже, якщо ми щиро покаємося у своїх гріхах. У цей тиждень, а також і в наступні два тижні на всенічній після полілея співається псалом: **"На ріках Вавилонських, там ми сиділи і плакали, коли згадували Сион наш..."** Цей 136-й псалом оповідає про страждання євреїв у полоні Вавилонському і про тугу їхню за батьківщиною. Слова цього псалма навіюють нам думку про наш духовний полон гріховний і про те, що ми повинні прагнути до своєї духовної батьківщини, до Небесного Царства.

Багатьох бентежить останній стих псалма, де говориться: **"Блаженний той, хто візьме і розіб'є дітей твоїх (вавилонських) об камінь!"** Звичайно, ця думка у буквальному сенсі слова жорстока і **зовсім неприйнятна для християнина**, бо Сам Господь навчав любити і благословляти ворогів своїх: і поклонятися Богові в **"дусі та істині"**. Саме ця думка стає **чиствою і величною у духовно-християнському значенні**, бо це значить - **блаженний той, хто має тверду рішучість розбивати об камінь віри погані думки і бажання тоді, коли вони ледь-ледь зародилися** (тобто перебувають немов у стані немовляти), перш ніж вони виростуть у злі діла і звички.

Третій підготовчий тиждень до Великого посту називається **М'ясопусним**, або **Сирним**, авнароді він ще називається **"Масницею"**, бо із скромної їжі у цей тиждень дозволяється їсти тільки сир, молоко, масло і яйця. Сама неділя М'ясопусного тижня називається **Неділею про Страшний Суд**, бо на літургії читається Євангеліє про

Страшний Суд і про останню відплату, чим св. Церква бажає спонукати грішників до покаяння. У піснеспівах Сирного тижня згадується гріхопадіння Адама та Єви, яке сталося внаслідок нестриманості, і складається похвала посту з його спасительними плодами.

Остання неділя перед Великим постом називається **Сиропусною**, бо нею закінчується споживання сиру, масла і яєць. На літургії читається Євангеліє (Див.: Мф. 6, 14-21) про прощення образ ближнім, без чого ми не можемо одержати відпущення гріхів від Отця Небесного. Відповідно до цього Євангельського читання християни мають благочестивий звичай просити у цей день одне в одного прощення гріхів, свідомих і невідомих, і робити усе, аби примиритися з ворогуючими. Тому цю неділю прийнято називати **Прощеною неділею**, після якої і настає **Великий піст** (св. **Чотиридесятниця**).

Великопосні богослужіння мають певні особливості: служба більш тривала, зменшується урочистість, а саме: піснеспів буває мало, більше читаються псалми і молитви, які настроюють душу на покаяння. На кожній службі промовляється із доземними поклонами покаянна молитва Єфрема Сиріна: **"Господи і Владико життя мого..."**

Вранці проводяться рання, часи з деякими вставними частинами і вечірня.

Увечері замість вечірні відправляється **велике повечір'я**.

У **середу** і **п'ятницю** звершується **літургія Ранішосвячених Дарів**.

По **суботах** Великого посту буває **літургія Іоана Золотоустого**, а в перші п'ять неділь - **літургія Василія Великого**, яка звершується й у **Великий четвер** та у **Велику суботу** Страсного тижня.

У Великому посту кожен тиждень присвячений згадці про яку-небудь особливу подію чи особу, яка закликала грішну душу до покаяння і надії на милосердя Боже.

ТИЖНІ ВЕЛИКОГО ПОСТУ

Перший тиждень Великого посту відзначається особливою суворістю, а богослужіння - особливою тривалістю. В перші чотири дні (понеділок, вівторок, середу і четвер) на великому повечір'ї читається канон св. Андрія Критського з приспіваними до стиха: "Помилуй мене, Боже, помилуй мене".

У п'ятницю першого тижня Великого посту на літургії після заамвонної молитви здійснюється освячення "колива", тобто відвареної пшениці з медом, в пам'ять св. великомученика Феодора Тирона, який надав благотворну допомогу християнам для збереження посту. Візантійський імператор Юліан Відступник у 362 р. наказав у місті Антиохії таємно окропити кров'ю ідола-жертвоних тварин усі харчі. Але св. великомученик Феодор Тирон, спалений у 306 р. за визнання Христової віри, явився уві сні антиохійському єпископу Євдоксію, відкрив йому таємне розпорядження Юліана і повелів упродовж усього тижня нічого не купувати на ринку, а харчуватися коливом.

У першу неділю Великого посту звершується так зване **"Торжество православія"**, встановлене царицею Феодорою у 842 р. в пам'ять відновлення шанування св. ікон. У кінці літургії священнослужителі чинять молебний спів посередині храму перед іконами Спасителя і Божої Матері, молячись Господу про утвердження у вірі православних християн і про навернення на шлях істини усіх, хто відступив від Церкви. Потім диакон голосно читає Символ віри і виголошує "вічну пам'ять" усім спочилим оборонцям віри православної, і "довгі літа" (многі літа) - живим.

У другу неділю Великого посту звершується пам'ять св. Григорія Палами, який жив у XIV ст. Згідно з православною вірою віті навчав, що за подвиг посту і молитви Господь осяває віруючих благодатним Своім

світлом, яким сявав Господь на Фаворі. З тієї причини, що св. Григорій розкрив учення про силу посту та молитви, й установлено святкувати його пам'ять у другу неділю Великого посту.

У третю неділю Великого посту за всенічною виноситься після великого славослів'я св. хрест і пропонується для поклоніння віруючим. При поклонінні хресту Церква співає: **"Хресту Твоєму поклоняємось, Владико, і святе воскресіння Твоє славимо"**. Ця пісня співається і на літургії замість "Трисвятого". Церква виставляє в середині Чотиридесятиці віруючим хрест для того, щоб нагадуванням про страждання і смерть Господні надихнути та зміцнити тих, хто поститься, на продовження подвигу посту. Св. хрест залишається для поклоніння впродовж тижня, до п'ятниці, коли він після часів, перед літургією вноситься назад у вівтар. Тому третя неділя і четвертий

читається у перші чотири дні Великого посту. В суботу на п'ятому тижні звершується **"Похвала Пресвятій Богородиці"**. Читається урочистий акафіст Богородиці. Ця служба встановлена у Греції в подяку Богородиці за неодноразове визволення Нею Царгорода від ворогів. У нас акафіст "Похвала Богородиці" читається для зміцнення у віруючих надії на небесну Заступницю, Яка, визволяючи від ворогів видимих, тим більш готова нам допомогти у боротьбі з ворогами невидимими.

У п'яту неділю Великого посту звершується богослужіння в пам'ять **преподобної Марії Єгипетської**. Церква дає в особі Марії Єгипетської взірць справжнього покаяння і, для підбадьорення духовних подвижників, показує на ній приклад невимовного милосердя Божого до грішників, що каються.

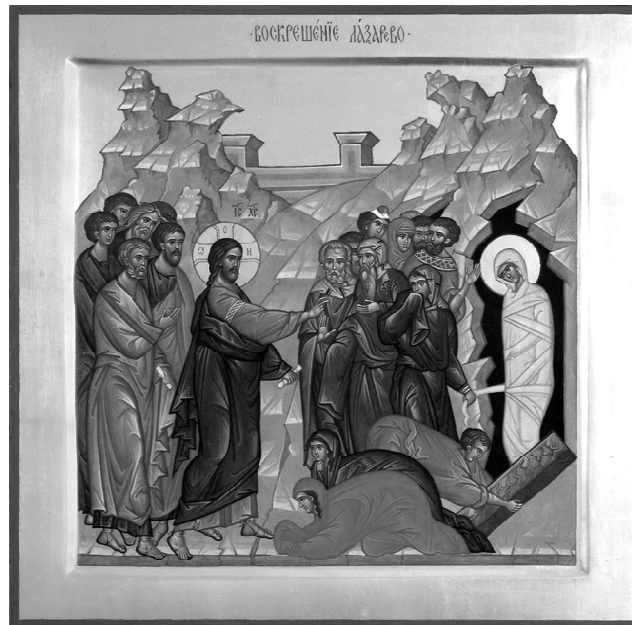
Шостий тиждень присвячений підготуванню тих, хто, постить, до гідної зустрічі Господа з віттям чеснот і до згадувань страстей Господніх.

У суботу на 6-му тижні на ранній літургії згадується **воскресіння Ісусом Христом Лазаря**. Цей день називається **Лазаревою суботою**. На ранній у цей день співаються воскресні тропарі після "Непорочних": "Благословен еси, Господи, навчи мене заповітів Твоїх...", а на літургії замість "Святий Боже..." співається: **"Всі, що в Христа хрестилися, у Христа зодягнулися. Аلیلуй"**.

Шоста неділя Великого посту є велике дванадцять свято, в яке згадується **урочистий вхід Господній у Єрусалим** на вільні страждання. Це

свято інакше називається **Вербною (Квітною) неділею, Неділя вай**. На всенічній після читання Євангелія не співається "Воскресіння Христове...", а читається безпосередньо 50-й псалом і освячуються, молитвою й окропленням св. води, розбруньковане віття верби (вай) чи інших рослин. Освячене віття роздається віруючим, з яким при запалених свічках вони стоять до кінця служби, **знаменуючи перемогу життя над смертю (воскресіння)**.

З вечірні у Вербну неділю відпуст починається словами: **"Господь, що йде на вільні страждання ради нашого спасіння, Христос істинний Бог наш..."**

ПРО МОЛИТВУ ВЕЛИКОГО ПОСТУ

Улюблені браття і сестри!

Знову ми з вами переживаємо благодатний час Великого посту. Особливі богослужіння, особливі молитви, навіть облачення храмів настроюють нас на покаєння. У ці дні ми обмежуємо себе в їжі і розвагах, уникаємо нарядним в одязі. Церковний передзвін, що скликає віруючих до Великого повечір'я, сповнений смутку. Нечасті калатання - один, другий... Вже наближаючись до Церкви, люди стають тихішими і більш зосередженими. Здається навіть, що і зовнішній вигляд храму зробився статечнішим, суворішим. Тиша в ньому глибша, ніж будь-коли. Особливо різюча після того, як входиш і залишаєш за собою гамір великого міста. Кожен заглиблений у свої думки, зосереджений, кожен уникає зайвих рухів і жестів. Богомольці часто хрестяться, б'ють поклони, зітхають. Починається Великий канон.

Скорботно і проникливо лунають чудові ірмоси, покаєнні приспиви передують численним тропарям.

Творіння св. Андрея Критського - "цей воістину всіх канонів величніший" - є шедевром духовного піснеслів'я. Він впливає на свідомість віруючого силою устремління, багатством змісту, художністю форми. Благодатний піснопісець, "покаяння таїнник чималий" начертав своїм натхненним пером текст, "розчуленість незліченно імущий".

Пристрастю і схвилюваністю проникнутий канон. Богомудрий святий Андрей так глибоко осягнув людську психологію, так вірно і тонко зобразив стан того, хто кається, що будь-хто з присутніх, слухаючи вогненні глаголи, міг би зізнатися вголос: це говорить від мого імені, це говорю я. Тому слова, які промовляє священник посеред церкви, мають рідкісну переконливість.

"Звідки почну плакати окаянного мого життя діянь". Людина! Як багато їй дано Творцем, щоб вести високоморальне життя, щоб виконати обов'язок християнина і бути корисним членом суспільства. Бог нагородив людину багатим розумом, що дає можливість орієнтуватися серед великої кількості явищ добра і зла. Хто з нас посміє сказати, що він не здатний відрізнити добре від мерзенного? Людині надана Творцем повна свобода волі при здійсненні того чи іншого вчинку,

і вона не має підстав виправдовувати свої пороки і злодіяння збігом обставин; щоправда, несприятливі умови іноді впливають на індивідуума, але, у кінцевому підсумку, ми самі обираємо ту чи іншу лінію поведінки. Нарешті, дійову допомогу своїм чадам у справі спасіння подає Православна Церква. Вона повчає нас найціннішим прикладом життя подвижників і праведників, які зуміли серед тієї ж мирської суєти знайти істинні путі у Царство Небесне. Як будь-який з угодників, усякий, хто сповідує Христа, повинен наслідувати його заповіді і слугувати ближньому. Оскільки страждання і знегоди супроводжують усіх смертних, то слід шукати об'єкт для добродійності, не можна томитися від спраги добрих діл і не знаходити їй утамування.

І все-таки, володіючи стількома ключами до воріт блаженства, ми умудряємося погрузнути у прогрішення і неправді. Чудові заповіді моралі, дані Господом на Синаї, здаються нам обтяжливими і ми легко порушуємо їх повсякденно і щогодинно. Кривдимо один одного, поринаємо у різні пристрасті, клопочемося про тлінне і суєтне, ганяємося за примарами. Робимося жорстокими і черствіємо серцем настільки, що, поринаючи все більше у пучину мерзот, ще сповнюємося при цьому вдовolenня, немовби стоячи на найтвердішому ґрунті.

"Погребіть образ твої і розтліх заповідь Твою". Іноді докори сумління непокоять нас, та ми женемо їх від себе. Не прислухаємося до порад оточуючих, не контролюємо себе. Кожен з нас согрішив більше од усіх і ніхто не гідний виправдання.

"Затьмаривши душевну красу пристрастем ласощами, і всіляко весь розум персть сотворих". Часто ми грішимо не стільки ділами, скільки словом і помислом. Ремствуємо і засуджуємо, заздимо і лукавимо. Воістину ми розідрали боготкане убрання, приготоване нам Зиждителем, і зробилися нагими, бо не хочемо зрозуміти, що "яко сон, яко колір часу життя тече" і бентежимося ми все.

Преподобний Андрей Критський спрямовує наш внутрішній погляд на вибрані сторінки Старого і Нового Завіту, повчаючи: "наслідуй праведних боголюбивими діяннями, уникни ж паки лукавих гріхів". Мужі дохристиянської ери постають перед нами у сяянні добродетелей, яких не вистачає нашим скам'янілим душам. Згадуються і ті, хто гідний лише засудження і відризи. Ми повторили, а подекуди і перевершили їхні гріхи, затьмарили окаянством лиходіїв, чий імена стали прозивними. Ми не уподібнилися хоч би на малу долю ні лагідному Авелю, ні ревнителяю про закон Господній Мойсею, ні невтомному у покаєнні Давиду. В нас немає ні щирості розбійника, який

отримав милість Божу передсмертним звертанням до Нього, ні віри сотника і євангельської кровоточивої жінки, ні смирення блудниці і митаря Закхея. Зате живе у нас Каїнове і фарисейське! Хто може твердити, що він не вражений виразками марнославства та егоїзму, що він не вкритий струпом зажерливості і користоловства? Господи! Та можна лише вжахнутися нашої зухвалості, коли ми називаємо себе дітьми і учениками Того, Хто полюбив грішників і лежав поруч з відринутими, а самі відвертаємося від старої жебрачки.

"Согрішихом беззаконахом, неправдовахом перед Тобою". Немає міри і числа нашим провинам перед Богом, припущеним з власного призволення. Часом починає рости невпевненість: та чи є ж справді у людях начало Всевишнього чистого, всеблагого, велелюбного, коли самі вони такі мерзенні і порочні? А якщо є - чому це начало не виявляється в істотах, які ввергнули себе у безодню гріховну, чому не спрямує їх на шлях спасіння?

Божественне начало у нас, безсумнівно, є. Не можна засипати піском діючий вулкан і перешкодити його виверженню, навіть якщо він довгі роки вважається згаслим. Приходить час, лунають підземні поштовхи, лава виринає на поверхню і знищує всі утворені раніше нашарування. Так само найважчі і наймерзенніші гріхи не можуть умертвити безсмертний дух, який даний волею Божою кожній людині. Часто без видимої причини, несподівано для зачерствілого серця грішника у ньому пробуджується непереборне хвилювання. Свідомість починає нещадно аналізувати "численність сподіяних мною лютих". І ось народжується розкаяння: воно струшує душу і тіло, воно збуджує полум'яне благаання про прощення. "Прихожу Ти, Творцю моєму, візьми тягар від мене важкий гріховний, і яко благоутобен, даждь ми сльози зворушення!"

Православна Церква, істинна спадкоємиця Христа й апостолів, існує для того, щоб всемірно сприяти духовному виправленню та оновленню віруючих. Наші чудові храми, прекрасні богослужіння, повчання пастирів - усе разом спрямоване до цієї благої мети. Виховні зусилля Церкви, як догляд жалісливої матері, приносять добрі плоди: ми стаємо чистішими, кращими, досконалішими. Людина приходить у храм пригніченою і втомленою, її мозок насичений житейськими клопатами.

**Закінчення
на
4-й сторінці.**

ПРО МОЛИТВУ ВЕЛИКОГО ПОСТУ

**Закінчення.
Початок
на 3-й сторінці.**

Вона ставить свічку перед зображенням Визволителя грішних, відходить на вільне місце, починає вслухатися і вникати. І що ж відбувається? Все те, що непокоїло і сповнювало її протягом дня, мовби затягується густим серпанком. Зворушливі наспіви, досягаючи внутрішнього слуху, сприймаються ще більш

мелодійними і приємними, хочеться, щоб вони пливли нескінченно, бо вони освіжають нас, як весняне повітря, що увірвалося в прочинене вікно.

Благотворний потік молінь, як цілющі води, омиває все єство. Душа стає чуйною і сприйнятливою. У тиші храму, у півтемряві дивовижні слова великого канону досягають граничної рельєфності, їхній картокий зміст набуває особливої гостроти. Вони обпалюють полум'ям настійного заклик до нашої совісті, вони стрілами докорів і викриттів устромляються в розум.

Який жах охоплює людину, коли вона усвідомлює незчисленність і тягар своїх гріхів! Чи мислимо тут уповати на поблажливість, якщо бодай за один з них належить різне покарання? Та тим і визначна наша православна релігія, що вона не залишає на самоті віруючого, якого томить страх і збентеження. Церква підкріплює душу християнина гарячою надією на

невимовне милосердя Боже: "не впадай у розпач сама себе, а ще і прокаженна еси".

Многомилостивий Судія, Котрий зробив велику блудницю видатною подвижницею Марією Єгипетською, не може схотіти нашої погибелі. Він Той добрий Пастир, Котрий вирушив у гори розшукувати єдину вівцю, що заблукала!

Тому ми і благаємо сьогодні всезнаючого і всемогутнього Бога відвести од нас Його справедливий гнів. З любов'ю благаємо Пресвяту Діву, помічницю всіх страждених, просимо заступництва преподобних Марії та Андрея. Тому і шлються молитва за молитвою, окроплені упованням скрушених сердець: "Помилуй мя, Боже, помилуй мя!" Амінь.

**Володимир (СОШИН),
настоятель
Свято-Миколаївської церкви,
митрофорний протоієрей.**

ПРАВОСЛАВНИЙ КАЛЕНДАР

Березень

1 (17). Нд. сиропусна, Памфила, Порфирія та ін. мучч.
2 (18). Пн. влкмч. Теодора Тирона.
3 (19). Вт. Св. Льва, папи Римського.
4 (20). Ср. Архипа ап.
5 (21). Чт. Льва прп.
6 (22). Пт. Тимотея і Євстахія прпп.
7 (23). Сб. Віднайд. мощів мчч. в Євгенії
8 (24). Нд. 2-га Великого Посту (: Св. Полікарпа свщмч., еп. Смирни.
9 (25). Пн. + 1 і 2 знайд. гол. Ів. Христ.
10 (26). Вт. св. Тарасія архиєп. Царг.
11 (27). Ср. св. Порфирія, еп. Газського.
12 (28). Чт. Прокопія Декаполіта прп. ісп.

13 (29). Пт. Василія прп. ісп., спосника Прокопового.
14 (1). Сб. Заупокійна., Євдокії прпмчц.
15 (2). Нд. 3-тя Великого посту, Хрестопоклонна., Теодота свщмч.
16 (3). Пн. Тижден 4-ий Великого посту., Євтропія, Клеоніка й Василіска мчч.
17 (4). Вт. Герасима прп.
18 (5). Ср. Конона муч.
19 (6). Чт. 42-ох мчч. Аморійських.
20 (7). Пт. Василія, Євгенія та ін. свщмч.
21 (8). Сб. Теофілакта прп. ісп.
22 (9). Нд. 4-та Великого посту., + 40 Мчч. Севастійських.
23 (10). Пн. Тиждень 5-тий Великого посту, св. мчч. Кондрата і тих що з ним.
24 (11). Вт. Св. Софронія, патр. Єрусалимського.
25 (12). Ср. Теофана іспов., Григорія Двоєсл. св.
26 (13). Чт. Перенес. мощів св.

Никифора.

27 (14). Пт. Венедикта прп.
28 (15). Сб. Субота акафістова, Агапія й інших 6 мчч.
29 (16). Нд. 5-та Великого посту, Савина і Папи мчч., Олександра свт.
30 (17). Пн. Тиждень 6-ий Великого посту, Олексія прп., чол. Божого.
31 (18). Вт. Кирила св. архиєп. Єрусалим.

Великий піст: 23.02-11.04.

